

15. 9. 2015

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K zákazu diskriminace spotřebitele

Nedávná mediálně známá kauza týkající se realitní kanceláře ukázala, že právo dnešních dní se mění. Diskriminace spotřebitele, resp. obrana proti ní je na denním pořádku. Jaké jsou její právní základy?

Zák. č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele stanovuje kategorický zákaz ochrany spotřebitele, dle kterého prodávající nesmí při prodeji výrobků nebo poskytování služeb spotřebitele diskriminovat.

Obecně je za diskriminaci nutno považovat rozlišování sobě rovných subjektů, které část z posuzovaných subjektů poškozuj e, tj. znevážení rovnosti a popírání a omezování práv těchto navzájem si rovných subjektů. Diskriminací spotřebitele je pak třeba rozumět obchodní praktiky, které při srovnatelných transakcích nedůvodně zvýhodňují některé spotřebitele před jinými – cílem zákazu diskriminace v oblasti ochrany spotřebitele je tedy uzavírání shodných smluv za stejných podmínek.[1]

Je nutné si uvědomit, že v obecné rovině má každý svobodu vstupovat do smluvních vztahů, včetně svobodného výběru smluvního partnera. Tak tomu bude v případě, kdy se fyzická osoba, např. souseď, bude rozhodovat, zda uzavře nějakou smlouvu s druhým souseďem či nikoli. I podnikající osoba poskytující zboží nebo služby může mít k výběru svého smluvního partnera řadu subjektivních důvodů, je však nutné vždy zkoumat, zda jsou takové důvody pro rozdílné zacházení objektivně odůvodněny legitimním cílem a zda jsou prostředky k jeho dosažení přiměřené a nezbytné.

V oblasti soukromého práva se zákaz diskriminace spotřebitele objevuje – kromě výše uvedeného zákona o ochraně spotřebitele – zejména v zákoně č. [198/2009](#) Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), který blíže vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace mimo jiné i ve věcech přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování, s tím, že fyzická osoba má právo v právních vztazích, na které se vztahuje tento zákon, na rovné zacházení a na to, aby nebyla diskriminována.

Na jedné straně tedy stojí základní právo nebýt diskriminován, na straně druhé stojí zásada autonomie vůle. V případě kolize těchto dvou principů tak může dojít k jejich omezení (nebo omezení jednoho z nich). V těchto situacích je nutné posuzovat podmínky, za kterých by mělo mít jedno právo přednost před druhým. Základní je v této souvislosti maxima, podle které základní právo či svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody.

Při posuzování možnosti omezení základního práva či svobody ve prospěch jiného základního práva resp. svobody lze stanovit tyto podmínky, za jejichž splnění má prioritu jedno základní právo či svoboda. Jak uvedl ústavní soud první podmínkou je jejich vzájemné poměrování, druhou je

požadavek šetření podstaty a smyslu omezovaného základního práva resp. svobody (čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod). Vzájemné poměrování ve vzájemné kolizi stojících základních práv a svobod spočívá ve třech kritériích.

Prvním je kritérium vhodnosti, tj. odpověď na otázku, zdali institut, omezující určité základní právo, umožňuje dosáhnout sledovaný cíl (ochranu jiného základního práva). Druhým kritériem poměrování základních práv a svobod je kritérium potřebnosti, spočívající v porovnávání legislativního prostředku, omezujícího základní právo resp. svobodu, s jinými opatřeními, umožňujícími dosáhnout stejného cíle, avšak nedotýkajícími se základních práv a svobod. Třetím kritériem je porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv. Porovnávání závažnosti v kolizi stojících základních práv (po splnění podmínky vhodnosti a potřebnosti) spočívá ve zvažování empirických, systémových, kontextových i hodnotových argumentů.[2]

V případě porušení práv a povinností vyplývajících z práva na rovné zacházení nebo k diskriminaci, má poškozený možnost bránit se buď soukromoprávními prostředky nebo veřejnoprávními prostředky (nebo obojím). V oblasti veřejného práva má poškozená osoba možnost požadovat od orgánů veřejné správy, aby s diskriminující osobou zahájila např. na základě porušení § 6 ZoOchS správní řízení a uložila pokutu dle § 24 odst. 7 písm. c) ZOS.

V rámci soukromého práva má ten, kdo byl tímto jednáním dotčen, právo domáhat se u soudu, aby bylo upuštěno od diskriminace, aby byly odstraněny následky diskriminačního zásahu a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění. **Pokud by se to nejevilo dostačující, zejména proto, že byla v důsledku diskriminace ve značné míře snížena dobrá pověst nebo důstojnost osoby nebo její vážnost ve společnosti, má též poškozená osoba právo žádat náhradu nemajetkové újmy v penězích.** Na podporu ochrany diskriminované osoby zák. č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, který upravuje postup v civilním řízení, stanovuje v některých případech (např. u diskriminace na základě rasového nebo etnického původu) sdílené důkazní břemeno, takže žalobci (spotřebiteli) náleží povinnost uvést před soudem skutečnosti, ze kterých lze dovodit, že ze strany žalovaného došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci a žalovaný (podnikatel) je pak povinen dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.

Je evidentní, že se v soudních síních začnou objevovat nové typy sporů a je třeba se na ně připravit.

JUDr. Blanka Vítová, Ph.D., LL.M.,
of counsel

JUDr. Jakub Dohnal, Ph.D.,
advokát

[DOHNAL PERTOT SLANINA | advokátní kancelář](#)
PRAHA | HRADEC KRÁLOVÉ | OLOMOUC | LETOHRAD

Prvního pluku 347/12a
186 00 Praha 8 - Karlín

Komenského 266/3
500 03 Hradec Králové

Palackého 75/21
779 00 Olomouc

Václavské náměstí 76
561 51 Letohrad

Tel.: +420 587 407 086
e-mail: info@akdps.cz

[1] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 4. 2006, č. j. 8 As 35/2005 - 51.
[2] Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp.zn. Pl. ÚS 4/94.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamená bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpečnostní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)